

A SÁSKAJÁRÁSOK TÖRTÉNETÉHEZ.

Irta: DR. RODICZKY JENŐ.

A sáskajárások története igen régi hazánkban, jóllehet, hogy a krónikások feljegyzéseiből ki nem vehető, valjon a vándorsáska (*Acridium migratorium* Latr.) vagy egyéb sáska-faj okolandó a pusztításokért, miután csak a legujabb időben constatáltak a tudósok, hogy p. az 1876-ban Nagy-Bunban pusztító egyenes röpü az *Acridium stridulum*, az 1875-ben Zsombolyán fellépő a *Calopterus italicus*, az 1888-ban Péczel és Maglód körül constatált sáska a *Stauronatus maroccanus* fajhoz tartoztak.

De míg jelenleg erélyes intézkedésekkel a sáskajárásoknak hamar utják állják, mint az 1889-iki Szeged, Szentés, H.-Vásárhely és Jazovác-Hodics határaiban fellépő marokkói sáskának, az előbbi századokbeli invasiók hasonlíthatlanul nagyobb károkat okoztak.

Már 1232 óta találunk feljegyzéseket sáskajárásokról, de különösebb felemlítést érdemel, hogy 1242-ben a Sajó melletti ütközet szerencsétlenségéhez nagyobb sáskapusztítás is járt.

1336-ban szintén nagyban pusztították hazánkban a vándorsáskák s innen oly nagy tömegekben vonult Morvaországba, hogy állítólag hét mérföld széles csapást foglaltak el.

1346-ban újból a sáskák és egerek sokassága özönlötte el országunkat. 1475-ben állítólag Törökországból bevándorolt sáskák pusztítottak nálunk és Lengyelországban s utána Németországban okoztak rémitő kárt.

1536-ban a fekete tenger felől jöttek be a sáskák oly időben, midőn Lengyelországban is éveken át pusztítottak. A hazai invasió sem szünet meg egyhamar, mert 1541—1544-ig többször emlegetik s különösen 1542-ben igen nagy pusztításokat vihetett végbe a sáskahad. A brassói templom falára ekkor jegyezték fel: *locustarum copia*. Borsos Sebestyén krónikájában pedig ezeket írta:

Locustae innumerabiles, quae radios solis obfuscabant, de Moldovia veniunt Transylvaniam.

Ugyancsak az 1542-ik évben a sáskák minden gabonát felemésztettek Aradvármegyében.

1609-ből azt írja Bethlen Farkas: augustus havában megszám-

hatatlan sokasága a sáskáknak jött Havasalföldről Erdélybe, sűrűségük sokaságuk a nap fényét gátolta és árnyékolta.

1610-ből meg ezeket írja Nagy Ferencz memorialéjában: Die augusti délután jutának a sáskák ide hozzánk (Marosvásárhelyre), kiknek idén mind hallottuk az híreket; nagysokaságu sáskák, öreg testü lat, szöke színü, a szárnya szép tarka vala; a napnak a fényét fogta, mint ha köd lett volna, úgy látszott a serege mikor ment. Ezel három esztendeig tartott az országban a miglen bujdosott.

1658-ban három nagy seregben vonultak át a sáskák Orosz-, Lengyel- és Magyarországon, s az eldöglöttek néhol 4 láb magasságban kúdtak felhalmozva.

1690-ben Cserei feljegyzése szerint, számtalan sáskák jöttek be Erdélybe Moldovából, először Csikbe, ott minden vetéseket megemésztvén, khatának Erdélybe mindenüvé és megbecsülhetetlen károkat tőnek mind a széna-füvekben, vetésekben, gyümölcsfákban. „Ujabban 1691-ben is kltamadának“ — írja tovább Cserei.

1693-ban a sáskák Törökországból jöve először is hazánkra csap k, s innen több csapatban elvonultak Csehországba, Sziléziába ésászországba, mely csapás emlékére Boroszlóban és Gothában négy-le emlékérmeket vertek.

A XVIII. században először 1710 és 1711-ben pusztítottak szerte Magyarországon és Erdélyben.

1731-ben hazánk több vidékét szállták meg. 1746-ban aug. 5-ikén Törökországból Erdélybe jöve innen három csapatban Magyarországot kfogatták.

1747-ben ismét „irtózatos zugással s a napot homályba boritva“ kmentkeztek a „Kovács Krónika“ szerint Erdélyben.

1780-ban Bonczhida tájékán okozott a sáska nagy károkat, 1784-ben pedig roppant mennyiségben lepték el Erdélyt.

Ugyancsak 1825-ben ismét fellépnek Erdélyben s 1826-ban arról kpanaszkodnak, hogy ugy itt, valamint Moldovában roppant károkat okoznak. Mikor 1828 szeptemberében a sáskák a szebeni széken átvonultak, 1800 p. mérőnyit pusztítottak el belőlük, a nélkül, hogy számukban kgyást észleltek volna.

1847-ben északkeleti széllel csapott be a sáska Erdélybe. Csik-székben július 28-án léptek fel s onnan Torda és Kolozsvár felé vették kújokat. Kolozsvármegye két kerületében augusztus elején nagy tömegekben mutatkoztak. A Mezőségben Szt.-Mihálytelken augusztus 7-én kőli 11 órától délután 5-ig egy huzamban vonultak át s ama vidéken 20,000 hold tengerivetést annyira elpusztítottak, hogy csak a kórója kmaradt vissza.

Erdélyből elvonult a sáskahad Biharba és Hevesbe s egy csapatjuk Pesten az Ujépület mögötti téren telepedett le. Augusztus 14-én Tolnavármegyében Bonyhádot s a szomszédos határt lepte meg s egy csapatjuk augusztus 19-én Zágrábban is megjelent.

1858-ban a Hanság környékén jelentkeztek, s 1859-ben Mosonyvármegyében oly tömegben léptek fel, hogy Somogy és Apetlon községek nádasaiban a lakosság 1549 mérő sáskát és $35\frac{5}{6}$ mérő petét gyűjthetett össze. Ugyanezen évben Pozsonyvármegyében Nagy-Szombat táján is mutatkoztak.

Az erélyes irtás daczára 1860-ban ujából felléptek, a Hanság körüli tengeriföldeket pusztítva. A júniusban Hegyeshalom, Szolnok, Féltorony, Boldogasszony, Apetlon, Valla és Tarcsa községek határaiban fellépő még apró sáskákat szalmatüzzel irtották, mely célból 4000 szekér szalmát tüzeltek fel.

1875-ben nagyobb tömegben mutatkoztak Szerb-Ittebe határában, midőn 5000—7000 ember foglalkozott irtásukkal. Torontálból Temesbe csaptak át s itt kivált Fűskuton pusztítottak.

1876-ban ismét Torontálban (Zsombolyán) és Zalában (Keszthely) mutatkoztak, de nagyobb kárt nem okoztak, nemugy mint az 1888-iki invasio, melynek a cziprusi sövények csak 1891-ben állották sikeresen útját.